

Teorija uma i problemi u ponašanju kod osoba s intelektualnom ometenošću

Marija M. Cvijetić^a, Mirjana V. Đorđević^b

^a Univerzitet u Novom Sadu – Pedagoški fakultet u Somboru, Sombor, Srbija

^b Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, Srbija

Uvod: Problemi u ponašanju kod osoba s intelektualnom ometenošću prisutni su češće nego kod osoba tipične populacije i predstavljaju prepreku njihovom adaptivnom funkcionisanju i društvenoj uključenosti. Budući da je za prilagođeno socijalno ponašanje potrebno, između ostalog, adekvatno razumevanje i tumačenje misli i ponašanja drugih osoba, teorija uma mogla bi biti jedan od faktora prilagođenog ponašanja i problema u ponašanju osoba s intelektualnom ometenošću. *Cilj:* Cilj ovog rada je da se pregledom literature izdvoje istraživanja u kojima je obrađivana problematika odnosa između sposobnosti teorije uma i problema u ponašanju osoba s intelektualnom ometenošću. *Metode:* Uvid u dostupnu literaturu izvršen je pretraživanjem elektronskih baza podataka koje su dostupne preko servisa Konzorcijuma biblioteka Srbije za objedinjenu nabavku – KOBSON, kao i pretragama preko pretraživača Google Scholar i Research Gate. *Rezultati:* Na osnovu analiziranih rezultata istraživanja može se zaključiti da postoji negativna korelacija između sposobnosti teorije uma i problema u ponašanju, kako kod dece, tako i kod adolescenata i odraslih osoba s intelektualnom ometenošću. Dok je u nekim istraživanjima utvrđena direktna povezanost između sposobnosti teorije uma i problema u ponašanju, u drugim istraživanjima je utvrđeno da je ta povezanost posredna, pri čemu ulogu posrednika uglavnom imaju egzekutivne funkcije, socijalna prihvaćenost, kvalitet interakcije s roditeljima i rezilijentnost. *Zaključak:* Budući da rezultati više studija sugerišu da naprednija teorija uma omogućava uspješnije socijalne interakcije i prilagođenije ponašanje, potrebno je edukaciju osoba s intelektualnom ometenošću obogatiti sadržajima koji se odnose na razumevanje misli, emocija, želja i namera, kao jedan od elemenata pristupa tretmanu, u cilju preveniranja problematičnih oblika ponašanja.

Ključne reči: teorija uma, problemi u ponašanju, intelektualna ometenost, rezilijentnost, egzekutivne funkcije

---

Korespondencija: Marija Cvijetić, marija.cvijetic@pef.uns.ac.rs

Napomena: Rad je nastao kao rezultat istraživanja na projektu „Socijalna participacija osoba sa intelektualnom ometenošću” (br. 179017), koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Uvod

Teorija uma definiše se kao sposobnost zaključivanja o sopstvenim mentalnim stanjima i mentalnim stanjima drugih osoba (Premack & Woodruff, 1978) i kao reprezentovanje i tumačenje verovanja, namera, osećanja i želja drugih, koje omogućava predviđanje njihovog ponašanja (Amodio & Frith, 2006). Većina istraživanja ukazuje na to da sposobnost teorije uma kod osoba s intelektualnom ometenošću (IO) zaostaje u odnosu na očekivanja za hronološki uzrast (Brojčin i sar., 2014; Glumbić, 2002), napreduje s mentalnim uzrastom (Nader-Grosbois et al., 2013; Thirion-Marissiaux & Nader-Grosbois, 2008c) i ima svoje specifičnosti u populaciji osoba sa sindromskim stanjima (Cornish et al., 2005; Giaouri et al., 2010). Istraživanja pokazuju da na kvalitet teorije uma utiču i neki indikatori socioekonomskog statusa, kao što su obrazovanje i zaposlenost roditelja (Brojčin i sar., 2014), kao i određeni elementi jezičkih i pragmatičkih sposobnosti (Đorđević et al., 2020; Thirion-Marissiaux & Nader-Grosbois, 2008b).

Ponašanje pojedinca u određenoj socijalnoj situaciji zasnovano je na njenom enkodiranju, interpretaciji ponašanja drugih, regulaciji emocija, odabiranju i produkovanju odgovora (Van Nieuwenhuijzen & Vriens, 2012). Budući da teorija uma obuhvata sposobnosti koje su od značaja za kvalitet socijalnih interakcija i prilagođeno ponašanje u različitim situacijama (prepoznavanje emocija, sagledavanje perspektive drugih, tumačenje namera i predviđanje ponašanja drugih), može se pretpostaviti da bi određeni deficiti teorije uma mogli da se manifestuju i u vidu nedovoljno prilagođenog i problematičnog ponašanja. Studije pokazuju da je razvijenija teorija uma osoba sa IO povezana s boljom socijalnom prilagođenošću, kvalitetnijim interakcijama, većom odgovornošću i senzitivnošću za druge (Fiasse & Nader-Grosbois, 2012). S druge strane, identifikovane teškoće osoba sa IO u oblasti preuzimanja perspektive (Benson et al., 1993; Van Nieuwenhuijzen et al., 2011) i prepoznavanja emocija (Dimitrovsky et al., 2000) verovatno mogu objasniti ograničenja ovih osoba u interpretaciji i pripisivanju namera drugim osobama u socijalnim interakcijama.

Problematici oblici ponašanja učestaliji su kod osoba sa IO u poređenju s osobama tipične populacije (TP) (McIntyre et al., 2006), što se manifestuje kroz povišene nivoe ispoljavanja internalizovanih (anksioznost, tuga, usamljenost, nisko samopoštovanje) i eksternalizovanih problema (agresivnost, negativizam, destruktivnost) (Brojčin i Glumbić, 2012; Dekker et al., 2002; Nader-Grosbois et al., 2013; Pavlović et al., 2013), antisocijalnog i delinkventnog ponašanja (Douma et al., 2007), bulinga, ali i sklonosti da se postane žrtva viktimizacije (Glumbić i Žunić-Pavlović, 2010). U poređenju sa vršnjacima TP, deca sa IO su manje socijalno kompetentna, slabije afektivno prilagođena, anksioznija, agresivnija, egoističnija, manje tolerantna i manje saradljiva (Nader-Grosbois et al., 2013). Studije ukazuju na to da je stres

koji potiče od negativnih interpersonalnih odnosa osoba sa IO pozitivno povezan s reaktivnom agresijom (odbrambenim ili osvetničkim odgovorom na frustraciju ili pretnju) (Tamaš et al., 2016), da su razvijenije pragmatske veštine povezane sa nižim nivoom internalizovanih problema (Brojčin i sar., 2009), a da stavovi osoba sa IO prema agresiji pozitivno koreliraju i s reaktivnom i s proaktivnom agresijom (Pavlović i sar., 2017).

Na osnovu toga pretpostavljamo da poteškoće osoba sa IO u detektovanju emocionalnih izraza (Đorđević i sar., 2017; Owen & Maratos, 2016), razumevanju verovanja (Thirion-Marissiaux & Nader-Grosbois, 2008b) i preuzimanju perspektive (Van Nieuwenhuijzen et al., 2011), udružene sa sniženim socijalnim veštinama i slabijom samoregulacijom (McIntyre et al., 2006), mogu imati negativan uticaj na ponašanje osobe sa IO i voditi ispoljavanju problematičnih oblika ponašanja na svim uzrastima.

Cilj ovog rada je analiza povezanosti sposobnosti teorije uma i problema u ponašanju kod osoba sa IO, na osnovu pregleda literature.

Metode

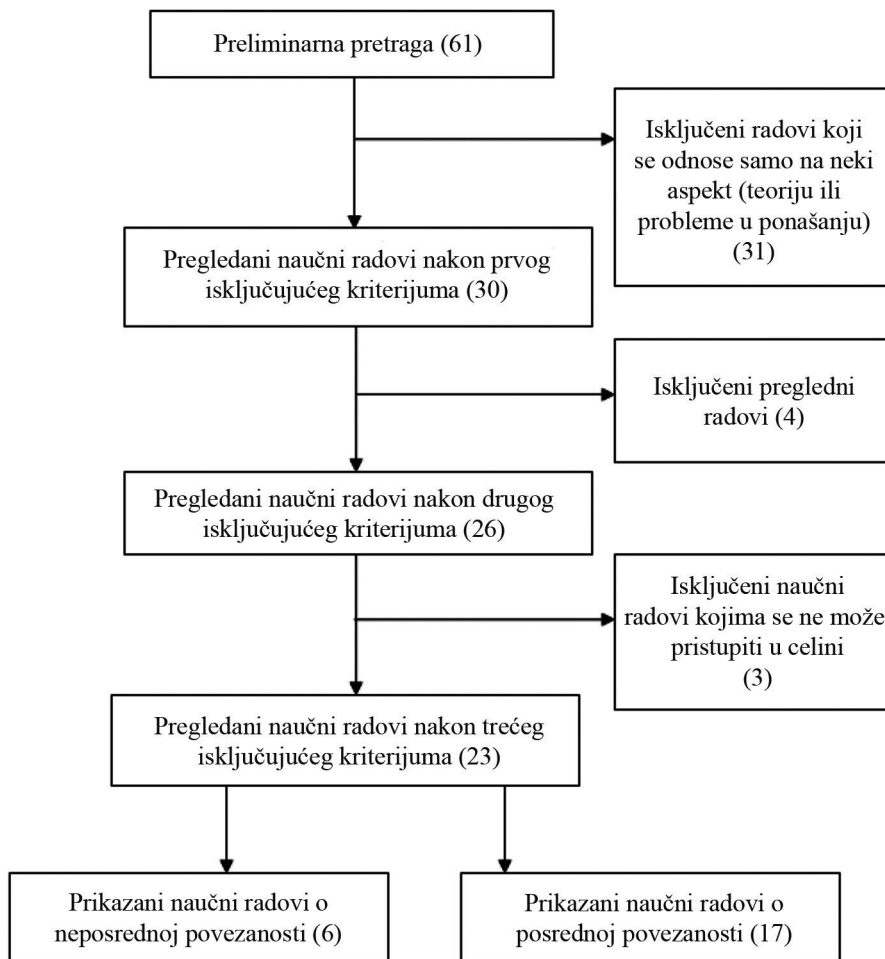
Uvid u dostupnu literaturu izvršen je pretraživanjem elektronskih baza podataka koje su dostupne preko servisa Konzorcijuma biblioteka Srbije za objedinjenu nabavku – KOBSON, kao i pretragama preko pretraživača Google Scholar i Research Gate. Pri pretrazi su korišćene sledeće ključne reči, na srpskom i engleskom jeziku: teorija uma, problemi u ponašanju, intelektualna ometenost, faktori, uticaj.

Uključujući kriterijumi korišćeni u ovoj pretrazi bili su: 1) istraživački radovi objavljeni u celini u kojima je ispitivan odnos između teorije uma i problema u ponašanju kod osoba sa IO; 2) radovi u kojima su ispitivane posredne ili neposredne veze između ova dva konstrukta; 3) radovi na srpskom i engleskom jeziku.

U skladu sa tim isključivani su članci koji su se bavili samo jednim navedenim aspektom (npr. samo teorijom uma, ili samo problemima u ponašanju), sažeci objavljeni na konferencijama, članci koji nisu napisani na srpskom ili engleskom jeziku, kao i radovi kojima nije moglo da se pristupi u celini. Obuhvaćena je literatura od 2004. godine do 2020. godine. Početna pretraga koja je sadržala sve ključne reči rezultirala je 61 studijom. Primenom isključujućih kriterijuma odabrano je šest studija o neposrednoj povezanosti i 17 istraživanja koja su ispitivala postojanje posredne veze između teorije uma i problema u ponašanju. Grafikon 1 ilustruje postupak i strukturu pregleda literature.

Grafikon 1

Koraci tokom odabira istraživanja za analizu

Pregled istraživanja**Studije o neposrednoj povezanosti**

U literaturi koja se odnosi na osobe sa IO uglavnom su dostupna istraživanja fokusirana na vezu između određenog aspekata teorije uma (prepoznavanja emocija, zauzimanja perspektive, razumevanje verovanja) i pojedinih manifestacija problema u ponašanju (agresivno ponašanje, internalizovano ponašanje, eksternalizovano ponašanje).

Jedna retrospektivna studija imala je za cilj identifikovanje faktora koji su u osnovi problema u ponašanju kod odraslih osoba sa IO svih nivoa težine intelektualnog oštećenja. Uzorak je činilo 203 osobe sa IO koje stanuju u primarnim porodicama ili u grupnim stanovima. Rezultati su pokazali da je nizak nivo emocionalnog razvoja ispitanika prediktor ukupnog nivoa izraženosti problema u ponašanju i, preciznije, prediktor iritabilnosti, hiperaktivnosti, stereotipnog i samopovređujućeg ponašanja. Nivo emocionalnog razvoja procenjen je putem seta veština koje su se odnosile na socijalnu interakciju, prepoznavanje emocija i regulaciju ponašanja. Nadalje, nivo emocionalnog razvoja pokazao se kao uticajni faktor za nivo agresivnog ponašanja, u poređenju sa nivoom težine IO. Na osnovu toga može se zaključiti da određeni aspekti teorije uma i socijalnih veština determinišu nivo izraženosti problematičnih oblika ponašanja kod odraslih osoba sa IO (Sappok et al., 2014).

U drugoj studiji ispitivana je povezanost između sposobnosti teorije uma (razumevanja emocija i verovanja), razvijenosti samoregulacionih strategija rešavanja socijalnih problema i nivoa socijalne prilagođenosti (Nader-Grosbois et al., 2013). Na osnovu analiza sprovedenih na uzorku od 40 dece sa IO, utvrđeno je da je sposobnost razumevanja emocija i verovanja povezana s razvijenošću samoregulacionih strategija i nivoom socijalne prilagođenosti ove dece. Primenom regresione analize utvrđeno je da je razvijenija sposobnost razumevanja emocija prediktor višeg opšteg nivoa socijalne prilagođenosti, bolje afektivne adaptacije, kvalitetnije interakcije sa vršnjacima i odraslima i nižeg nivoa internalizovanih problema. Kada je reč o predikciji socijalne prilagođenosti, bolja sposobnost razumevanja uzroka i posledica emocija predviđala je tolerantno (nasuprot agresivnom), integrisano (nasuprot izolovanom) i prosocijalno (nasuprot egoističnom) ponašanje. I u ovom istraživanju je, kao i u brojnim drugim, utvrđeno da je razvojno doba dece sa IO prediktor nivoa razvijenosti teorije uma (razumevanja emocija i razumevanja verovanja) i kvaliteta socijalnog prilagođavanja.

Identifikovanje prirode veze između rešavanja problema u socijalnim situacijama i eksternalizovanih oblika ponašanja bio je cilj jedne studije sprovedene na uzorku od 186 dece s lakom intelektualnom ometenošću i dece s graničnim intelektualnim sposobnostima. Ispitanici su bili uzrasta od 12 do 14 godina i kod najvećeg broja njih bio je utvrđen povišeni nivo eksternalizovanog ponašanja. Nivo izraženosti problema u ponašanju procenili su nastavnici, dok je uz pomoć video-snimaka određenih socijalnih situacija procenjena sposobnost rešavanja socijalnih problema. Akteri svake prikazane situacije bila su deca, a svaki video-snimak sadržao je nekakvu neprijatnu situaciju ili nezgodu. Za razumevanje prikazane socijalne situacije deca su morala da donesu sud o namerama, željama i osećanjima aktera date situacije i da na osnovu tih tumačenja donesu odluku o odabiru odgovora. Odgovori su bili formulisani tako da odražavaju: 1) prosocijalno/asertivno, 2) antisocijalno/

agresivno ili 3) pasivno/submisivno ponašanje. Utvrđeno je da je povišeno eksternalizovano ponašanje kod dece s lakom intelektualnom ometenošću (LIO) i graničnom inteligencijom bilo povezano s enkodiranjem negativnih znakova, pripisivanjem hostilnih namera i negativnom evaluacijom asertivnih odgovora u prikazanim socijalnim situacijama. Navedeni rezultati ukazuju da je neadekvatna interpretacija mentalnih stanja drugih osoba u osnovi formiranja socijalno neprihvatljivih oblika ponašanja, kao odgovora na problematične socijalne situacije (Van Nieuwenhuijzen, Orobio de Castro, Wijnroks et al., 2009).

Nešto drugačiji pristup ispitivanju odnosa između teorije uma i problema u ponašanju primenjen je u studiji u kojoj su analizirane teorija uma i socioafektivne sposobnosti dece i adolescenata sa IO i dece i adolescenata TP (Thirion-Marissiaux & Nader-Grosbois, 2008a). Informacije o socioafektivnim profilima ispitanika dobijene su od njihovih roditelja i nastavnika, dok je za procenu teorije uma korišćen set zadataka kojima se procenjuje razumevanje emocija (uzroka i posledica emocionalnih stanja) i razumevanje verovanja (veštine obmane, promena reprezentacije, izgled–realnost, neočekivani sadržaj, promena lokacije). Autori su primenom regresione analize ispitali da li određene dimenzije socioafektivnog profila predstavljaju prediktore razvijenosti sposobnosti teorije uma. U grupi dece i adolescenata sa IO internalizovani problemi učenika, percipirani od nastavnika, pokazali su se kao prediktor uspeha na zadacima teorije uma, kojima se procenjivalo razumevanje emocija. S druge strane, eksternalizovani problemi percipirani od roditelja i ukupna socijalna kompetencija percipirana od nastavnika predstavljali su prediktore uspeha dece i adolescenata sa IO na zadacima teorije uma koji se odnose na razumevanje verovanja.

Rezultati istraživanja drugih autora uglavnom su saglasni sa nalazima prethodno opisanih studija u pogledu toga da problemi u procesiranju socijalnih informacija imaju važnu ulogu u psihosocijalnim problemima mladih sa LIO (Van Nieuwenhuijzen et al., 2004) i da je slabiji uspeh na zadacima teorije uma povezan s nižom socijalnom adaptiranošću dece i odraslih sa IO, pri čemu je ta povezanost jača kod dece nego kod odraslih osoba (Jervis & Baker, 2004). Na osnovu prikazanih studija može se izvesti zaključak da su rezultati dostupnih istraživanja o direktnoj povezanosti između teorije uma i problema u ponašanju u populaciji osoba sa IO uglavnom jednoznačni i da ukazuju na to da je naprednija sposobnost teorije uma povezana sa bolje prilagođenim ponašanjem, odnosno s manje izraženim problemima u ponašanju.

Studije o posrednoj povezanosti

Uz studije koje su imale za cilj utvrđivanje neposredne povezanosti između sposobnosti teorije uma i problema u ponašanju, u literaturi je prisutan i veći broj istraživanja u kojima su identifikovani posrednici u vezi između

sposobnosti razumevanja sopstvenih i tuđih mentalnih stanja i prisustva problematičnih oblika ponašanja kod osoba sa IO.

U jednom od istraživanja ispitano je da li je procesiranje socijalnih informacija (bazirano na teoriji uma i razumevanju socijalnih situacija) povezano sa socioemocionalnom regulacijom (posmatranom kroz regulaciju emocionalnog ispoljavanja, socijalno ponašanje i ponašanje u skladu sa pravilima) kod 45 dece sa IO i 45 dece TP, ujednačene prema razvojnom dobu. Procena je vršena u tri različita konteksta: kooperativnoj, kompetitivnoj i neutralnoj socijalnoj interakciji. Utvrđeno je da je sposobnost procesiranja socijalnih informacija dece sa IO i dece TP povezana s ponašanjem usklađenim sa socijalnim pravilima, tako da deca koja bolje razumeju uzroke i posledice emocija više slušaju i prate uputstva dobijena od odraslih, strpljivija su u čekanju reda i imaju manje izraženo eksternalizovano ponašanje. Intenziteti povezanosti razumevanja emocija i prisustva prilagođenog ponašanja varirali su kod dece sa IO u zavisnosti od socijalne situacije, dostupnosti podrške i usmeravanja od odraslih, što govori da bolje veštine procesiranja socijalnih informacija ne vode nužno boljoj regulaciji osećanja i ponašanja, već da postoje faktori koji u tom odnosu preuzimaju ulogu posrednika (Baurain & Nader-Grosbois, 2013).

Drugo istraživanje imalo je za cilj utvrđivanje načina na koji roditelji dece sa IO i dece TP reaguju na negativne emocije svoje dece (suportivno ili nesupportivno) i uticaja njihovih reakcija na socijalno prilagođavanje i ponašanje njihove dece. Rezultati su pokazali da roditelji dece sa IO koriste više nesupportivnih reakcija na negativne emocije svoje dece nego roditelji dece TP, kao i da majke dece TP više razgovaraju o osećanjima sa svojom decom nego majke dece sa IO. U kontekstu odnosa teorije uma i problema u ponašanju interesantan je rezultat da je suportivno ponašanje očeva, oličeno u pružanju utehe u situaciji koja je za dete emocionalno neprijatna, objašnjavalo veliki deo varijanse postignuća u oblasti teorije uma i deo varijanse postignuća koje se tiče prisustva agresivnih odgovora i samokontrole. Ovo se može tumačiti tako da očevi pružanjem utehe svom detetu pomažu mu da bolje razume druge i razvije dobre odnose, pre svega sa vršnjacima (Jacobs et al., 2019b). Takvo tumačenje podržavaju i rezultati studije u kojoj je utvrđeno da razgovori roditelja dece sa IO o osećanjima i ohrabivanje dece da ispolje svoja osećanja pozitivno utiču na teoriju uma i regulaciju emocija (Jacobs et al., 2019a). Druga istraživanja generalno daju potvrdu o povezanosti (ne)supportivnosti roditelja i problema u ponašanju dece sa IO, navodeći da je nesupportivno ponašanje roditelja povezano sa internalizovanim problemima kod njihove dece sa IO (Rodas et al., 2016) i da roditelji dece sa LIO i graničnom inteligencijom koja pokazuju eksternalizovano ponašanje imaju manje pozitivnu roditeljsku praksu, u slabijoj meri prihvataju svoje dete i ispoljavaju niži stepen bliskosti sa njim, u poređenju s roditeljima čija su deca istog intelektualnog statusa, ali bez ispoljenih problema u ponašanju (Schuiringa et al., 2015).

Pored potencijalnog uticaja roditelja, identifikovan je i uticaj socijalne prihvaćenosti, kao posrednika između sposobnosti teorije uma i prilagođenog ponašanja. U istraživanju kojim je obuhvaćen uzorak dece sa IO i dece TP predškolskog uzrasta primenjeni su instrumenti za utvrđivanje razumevanja emocija (tumačenja emocionalnih izraza, prepoznavanja uzroka i posledica emocionalnog ispoljavanja), razumevanja verovanja, nivoa socijalne prihvaćenosti i nivoa socijalne prilagođenosti ispitanika. Kod obe grupe dece utvrđeno je da opažena socijalna prihvaćenost ima ulogu posrednika u vezi između sposobnosti teorije uma (razumevanja emocija i verovanja) i socijalne prilagođenosti. Deca koja su bila slabije socijalno prilagođena, bila su i manje prihvaćena, a bolja prilagođenost pozitivno je korelirala sa naprednijom teorijom uma. Na osnovu mehanizama povezanosti utvrđenih u ovom istraživanju može se pretpostaviti da neprilagođeno ponašanje rezultuje slabijim prihvatanjem deteta od okruženja, što umanjuje opseg dostupnih prilika za učestvovanje u socijalnim interakcijama, socijalnom učenju i razmeni sa vršnjacima, koji bi podržavali dalji razvoj teorije uma (Fiasse & Nader-Grosbois, 2012).

Pojedini autori smatraju da su deficiti teorije uma deo opšteg oštećenja egzekutivnih funkcija (Fahie & Symons, 2003), budući da je u populaciji osoba TP utvrđeno da egzekutivne funkcije predstavljaju prediktore razvoja sposobnosti teorije uma (Sabbagh et al., 2006) i da razvijenost inhibitorne kontrole, radne memorije i sposobnost fleksibilne promene mentalnog seta utiču na postignuće pri rešavanju zadataka teorije uma (Bull et al., 2008; Carlson et al., 2004). Rezultati određenog broja studija sprovedenih na uzorcima osoba sa IO sugerišu da egzekutivne funkcije mogu posredovati u vezi između sposobnosti teorije uma i ispoljavanja problema u ponašanju. U jednoj takvoj studiji utvrđeno je da je kod dece sa LIO i umerenom intelektualnom ometenošću (UIO), prosečnog uzrasta 9,8 godina, sposobnost samoregulacije povezana kako sa sposobnošću teorije uma, tako i s veštinom rešavanja socioemocionalnih problema. Viši nivo samoregulacije, ali i specifičnih sposobnosti koje je čine, kao što su postavljanje cilja, planiranje sopstvenog ponašanja i samoevaluacija, bili su povezani s naprednijom teorijom uma, posmatranom kroz razumevanje emocija i razumevanje verovanja. Uz to, efikasnija samoregulacija i napredniji nivo sposobnosti planiranja bili su povezani s uspešnijim rešavanjem socioemocionalnih problema, koje je obuhvatalo predviđanje emocija u odnosu na opisane situacije i selektovanje ponašanja u odnosu na socijalnu situaciju i percipirano emocionalno stanje. Budući da na osnovu rezultata studije nije moguće zaključiti o uzorčno-posledičnim odnosima između različitih sposobnosti, moguće je samo pretpostaviti da bolje razumevanje mentalnih stanja olakšava samoregulaciju dece sa IO, što vodi efikasnijem rešavanju problema u socijalnom okruženju i bolje prilagođenom ponašanju u različitim socijalnim situacijama (Nader-Grosbois et al., 2013).

O ulozi egzekutivnih funkcija i drugih sociokognitivnih sposobnosti za adekvatno socijalno procesiranje i prilagođeno ponašanje govore i rezultati jedne studije u kojoj su uzorak činila deca sa LIO i graničnim intelektualnim sposobnostima uzrasta između osam i 12 godina. Cilj studije bilo je utvrđivanje doprinosa određenih sociokognitivnih sposobnosti, kao što su preuzimanje perspektive, prepoznavanje emocionalnih izraza lica, interpretacija situacija, inhibicija i radna memorija, na varijacije u procesiranju socijalnih informacija, koje je obuhvatalo faze od enkodiranja socijalne informacije, preko postavljanja cilja, razmatranja mogućih odgovora, evaluacije i produkcije odgovora. Dobijeni rezultati pokazali su da prepoznavanje emocija, interpretacija situacija, radna memorija i inhibicija predstavljaju pozitivne prediktore veštine procesiranja socijalnih informacija. Utvrđeno je da uspješnije prepoznavanje emocija i bolja interpretacija situacija predviđaju selekciju asertivnih odgovora, dok manje uspješno prepoznavanje emocija i lošija interpretacija situacija predviđaju selekciju submisivnih ili agresivnih odgovora. Značajno je pomenuti i da su se problemi s inhibitorskom kontrolom pokazali kao prediktori češćeg pripisivanja hostilnih namera u socijalnim situacijama, što može voditi negativnim reakcijama u vidu problematičnih oblika ponašanja (Van Nieuwenhuijzen & Vriens, 2012).

I druga istraživanja daju potvrdu o povezanosti naprednijeg razumevanja mentalnih stanja (emocija i verovanja) sa efikasnijom sposobnošću planiranja, boljom regulacijom pažnje, većim kapacitetom verbalne radne memorije i višom kognitivnom fleksibilnošću dece sa IO (Cvijetić, 2017; Nader-Grosbois et al., 2011, prema Nader-Grosbois et al., 2013). S druge strane, studije ukazuju da je sposobnost samoregulacije pozitivno povezana sa socijalnim veštinama kod osoba sa UIO (Cvijetić i sar., 2020; Dučić et al., 2018) i da je inhibitorska kontrola značajan faktor usvojenosti socijalnih adaptivnih veština osoba sa LIO (Gligorović & Buha, 2012). Pored uloge u sticanju i primeni socijalnih veština, slabija kontrola impulsivnosti i slabija sposobnost primene strategije prilikom rešavanja socijalnih problema predstavljaju i prediktore agresivnog ponašanja (Van Nieuwenhuijzen, Orobio de Castro, Van Aken, & Matthys, 2009).

Jedan od posredujućih faktora u odnosu između teorije uma i problema u ponašanju mogla bi biti i rezilijentnost osoba sa IO, za koju je u pojedinim istraživanjima utvrđeno da je povezana i s teorijom uma i s problemima u ponašanju ovih osoba. Rezilijentnost se definiše kao pozitivna adaptacija uprkos značajnom negativnom iskustvu ili traumi (Luthar et al., 2015) i kao proces efikasnog prilagođavanja na značajne izvore stresa upotrebom ličnih resursa ili resursa iz okoline (Windle, 2011). Inostrana i domaća istraživanja ukazuju na to da su osobe sa IO generalno manje rezilijentne u odnosu na osobe TP. One se nakon jakih emocionalnih iskustava teže vraćaju u normalno funkcionisanje, imaju niži nivo poverenja u sopstvenu efikasnost i slabiji pristup socijalnoj podršci (Gilmore et al., 2013; Pavlović et al., 2017).

Negativna iskustva, poput zlostavljanja, diskriminacije i siromaštva u detinjstvu, u većoj meri prisutna su kod dece sa IO u odnosu na decu TP (Emerson, 2013). Pojedina istraživanja ukazuju na to da niska sposobnost adaptacije na takva snažna negativna životna iskustva (niska rezilijentnost) može voditi razvoju emocionalnih problema i problema u ponašanju dece sa IO. Primer jednog takvog istraživanja predstavlja studija Hatona i Emersona (Hatton & Emerson, 2004), sprovedena na uzorku 264 dece sa IO. Cilj istraživanja bio je da se utvrdi efikasnost adaptacije dece na negativna životna iskustva, odnosno u kojoj meri su ta iskustva povezana s njihovim mentalnim zdravljem i ponašanjem. Dobijeni rezultati su pokazali da su negativni životni događaji, kao što su razvod roditelja, problemi roditelja s policijom i smrt bliske osobe, povezani sa većom prevalencijom emocionalnih poremećaja i poremećaja u ponašanju dece sa IO. Utvrđeno je i da su deca sa IO koja su iskusila dva ili više ozbiljnih negativnih životnih događaja pod većim rizikom za ispoljavanje psihijatrijskog poremećaja, emocionalnog poremećaja i poremećaja u ponašanju. Navedeni rezultati govore u prilog tome da se negativni životni događaji, u situaciji kada mehanizmi adaptacije nisu dovoljno razvijeni za vraćanje u normalno funkcionisanje, negativno odražavaju na emocionalno funkcionisanje i ponašanje i predstavljaju pogodan kontekst za razvoj psihopatologije.

Primer studije u kojoj se rezilijentnost dovodi u vezu s razumevanjem mentalnih stanja i regulisanjem ponašanja osoba sa IO jeste studija sprovedena na uzorku od 24 adolescenta sa IO, primenom tehnike samoizveštavanja i izveštavanja od nastavnika (Hall & Theron, 2016). Kao najvažniji faktor rezilijentnosti adolescenti sa IO izdvojili su suportivnu socijalnu sredinu, koja im olakšava regulaciju ponašanja i emocija, podstiče doživljaj sopstvene kompetentnosti, uvažava njihov kapacitet za autonomno ponašanje i nudi sigurnost. Drugi značajan faktor bila je sposobnost adolescenta za saradnju i ostvarivanje pozitivnih interakcija sa socijalnim okruženjem. Na osnovu navedenih rezultata nameće se zaključak da podsticajna socijalna sredina pomaže adolescentima sa IO da odole rizicima i regulišu sopstveno ponašanje ukoliko imaju odgovarajuće kapacitete da saraduju s osobama iz okruženja, a osnov efikasne saradnje predstavlja adekvatno prepoznavanje i razumevanje mentalnih stanja i ponašanja tih osoba, što čini teoriju uma.

U istraživanju Gilmora i saradnika (Gilmora et al., 2013) u kome su poređeni profili rezilijentnosti dece sa LIO i njihovih vršnjaka TP, deca sa IO pokazala su značajno viši nivo emocionalne osetljivosti i niži nivo tolerancije, kao i manje ciljeva za budućnost, u poređenju sa decom TP. Skala tolerancije obuhvatila je sposobnosti kao što su opraštanje, pomirenje posle svađe i objašnjavanje sopstvene pozicije u raspravi. Ove kompleksne veštine zahtevaju razumevanje sopstvenih želja, misli i osećanja i uvažavanje perspektive drugog, pa se može reći da se u velikoj meri zasnivaju na sposobnosti teorije uma. Prepoznavanje sopstvenih mentalnih stanja verovatno ima ulogu i u postavljanju

ciljeva za budućnost, s obzirom na to da oni predstavljaju projekciju sopstvenih želja, htenja i težnji ka budućnosti.

Na osnovu analiziranih studija može se uočiti da se u grupi faktora koji bi mogli posredovati u vezi između teorije uma i problema u ponašanju osoba sa IO nalaze: reakcije roditelja u odnosu na emocionalno izražavanje njihovog deteta, socijalna prihvaćenost, razvijenost egzekutivnih funkcija i nivo rezilijentnosti. Ova lista faktora svakako nije iscrpna, a priroda odnosa između pomenutih varijabli, teorije uma i problema u ponašanju je kompleksna i pokazuje određene varijacije u odnosu na primenjenu metodologiju istraživanja.

Zaključak

Pregledom istraživanja o povezanosti između teorije uma i problema u ponašanju u populaciji osoba sa IO utvrđeno je da je reč o veoma složenom odnosu, koji proističe iz prirode oba fenomena i koji podrazumeva širok spektar načina ispoljavanja, načina merenja i tumačenja od različitih autora.

Na osnovu izvršene analize relevantne inostrane i domaće literature može se izvesti nekoliko opštih zaključaka. Prvo, veći broj istraživanja ukazuje na to da je sposobnost teorije uma povezana s ispoljavanjem problema u ponašanju kod osoba sa IO, kako kod dece i mladih, tako i kod odraslih osoba. Smer utvrđene povezanosti je takav da su napredniji nivoi teorije uma prisutni kod osoba sa IO koje imaju manje problema u ponašanju, i obrnuto. Drugo, rezultati većeg dela istraživanja uglavnom se zasnivaju na uzorcima osoba sa LIO, dok su podaci dobijeni na uzorcima osoba s težim oblicima IO ređe dostupni. Treće, uz istraživanja u kojima je utvrđena direktna povezanost između postignuća u oblasti teorije uma i manifestacija (ne)prilagođenog ponašanja, dostupna su i istraživanja koja govore u prilog posredne uloge određenih faktora u odnosu između razumevanja mentalnih stanja i problema u ponašanju. Kao značajni posrednici u analiziranim studijama navode se: ponašanje roditelja osoba sa IO u kontekstu emocionalnog izražavanja njihovog deteta, socijalna prihvaćenost, razvijenost egzekutivnih funkcija i nivo rezilijentnosti osoba sa IO.

Budući da rezultati više studija sugerišu da naprednija teorija uma omogućava uspješnije socijalne interakcije i prilagođenije ponašanje, potrebno je edukaciju osoba sa IO od ranog uzrasta obogatiti sadržajima koji se odnose na razumevanje misli, emocija, želja i namera, kao jedan od elemenata pristupa tretmanu, u cilju preveniranja problematičnih oblika ponašanja.

Literatura

- Amodio, D. M., & Frith, C. D. (2006). Meeting of minds: The medial frontal cortex and social cognition. *Nature Reviews Neuroscience*, 7(4), 268-277. <https://doi.org/10.1038/nrn1884>
- Baurain, C., & Nader-Grosbois, N. (2013). Theory of mind, socio-emotional problem-solving, socio-emotional regulation in children with intellectual disability and in

- typically developing children. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 43(5), 1080-1097. <https://doi.org/10.1007/s10803-012-1651-4>
- Benson, G., Abbeduto, L., Short, K., Nuccio, J. B., & Maas, F. (1993). Development of a theory of mind in individuals with mental retardation. *American Journal on Mental Retardation*, 98(3), 427-433.
- Brojčin, B. i Glumbić, N. (2012). Internalizovani oblici problematičnog ponašanja kod dece sa lakom intelektualnom ometenošću školskog uzrasta. *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, 11(1), 3-20.
- Brojčin, B., Glumbić, N. i Banković, S. (2009). Pragmatska kompetencija i problemi u ponašanju dece sa lakom intelektualnom ometenošću. *Beogradska defektološka škola*, 15(2), 77-93.
- Brojčin, B., Glumbić, N. i Đorđević, M. (2014). Usvojenost teorije uma kod dece i adolescenata s lakom intelektualnom ometenošću. *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, 13(1), 11-34. <https://doi.org/10.5937/specedreh13-5428>
- Bull, R., Phillips, L. H., & Conway, C. A. (2008). The role of control functions in mentalizing: Dual-task studies of theory of mind and executive function. *Cognition*, 107(2), 663-672. <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2007.07.015>
- Carlson, S. M., Moses, L. J., & Claxton, L. J. (2004). Individual differences in executive functioning and theory of mind: An investigation of inhibitory control and planning ability. *Journal of Experimental Child Psychology*, 87(4), 299-319. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2004.01.002>
- Cornish, K., Burack, J. A., Rahman, A., Munir, F., Russo, N., & Grant, C. (2005). Theory of mind deficits in children with fragile X syndrome. *Journal of Intellectual Disability Research*, 49(5), 372-378. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2005.00678.x>
- Cvijetić, M. (2017). Teorija uma i egzekutivne funkcije kod dece sa lakom intelektualnom ometenošću. *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, 16(4), 397-424. <https://doi.org/10.5937/specedreh16-13593>
- Cvijetić, M. M., Kaljača, S. S. i Glumbić, N. P. (2020). Odnos samoodređenja i socijalnih veština kod osoba s lakom i umerenom intelektualnom ometenošću. *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, 19(2), 71-90. <https://doi.org/10.5937/specedreh19-26446>
- Dekker, M. C., Koot, H. M., Ende, J. V. D., & Verhulst, F. C. (2002). Emotional and behavioral problems in children and adolescents with and without intellectual disability. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(8), 1087-1098. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00235>
- Dimitrovsky, L., Spector, H., & Levy-Shiff, R. (2000). Stimulus gender and emotional difficulty level: Their effect on recognition of facial expressions of affect in children with and without LD. *Journal of Learning Disabilities*, 33(5), 410-416. <https://doi.org/10.1177/002221940003300501>
- Douma, J. C., Dekker, M. C., de Ruiter, K. P., Tick, N. T., & Koot, H. M. (2007). Antisocial and delinquent behaviors in youths with mild or borderline disabilities. *American Journal on Mental Retardation*, 112(3), 207-220. [https://doi.org/10.1352/0895-8017\(2007\)112\[207:AADBIY\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.1352/0895-8017(2007)112[207:AADBIY]2.0.CO;2)
- Dučić, B., Gligorović, M., & Kaljača, S. (2018). Relation between working memory and self-regulation capacities and the level of social skills acquisition in people with moderate intellectual disability. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 31(2), 296-307. <https://doi.org/10.1111/jar.12385>
- Đorđević, M., Glumbić, N., & Brojčin, B. (2020). Irony, deception and theory of mind in people with intellectual disabilities and dual diagnoses. *Vojnosanitetski pregled*, 77(6), 620-630. <https://doi.org/10.2298/VSP180214142D>

- Dorđević, M., Glumbić, N. i Brojčin, B. (2017). Prepoznavanje primarnih emocija u komunikaciji kod osoba sa intelektualnom ometenošću. *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, 16(1), 73-94. <https://doi.org/10.5937/specedreh16-13558>
- Emerson, E. (2013). Commentary: Childhood exposure to environmental adversity and the well-being of people with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 57(7), 589-600. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2012.01577.x>
- Fahie, C. M., & Symons, D. K. (2003). Executive functioning and theory of mind in children clinically referred for attention and behavior problems. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 24(1), 51-73. [https://doi.org/10.1016/S0193-3973\(03\)00024-8](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(03)00024-8)
- Fiasse, C., & Nader-Grosbois, N. (2012). Perceived social acceptance, theory of mind and social adjustment in children with intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 33(6), 1871-1880. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2012.05.017>
- Giaouri, S., Alevriadou, A., & Tsakiridou, E. (2010). Theory of mind abilities in children with Down syndrome and non-specific intellectual disabilities: An empirical study with some educational implications. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 3883-3887. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.609>
- Gilmore, L., Campbell, M., Shochet, I., & Roberts, C. (2013). Resiliency profiles of children with intellectual disability and their typically developing peers. *Psychology in the Schools*, 50(10), 1032-1043. <https://doi.org/10.1002/pits.21728>
- Gligorović, M., & Buha, N. (2012). Inhibitory control as a factor of adaptive functioning of children with mild intellectual disability. *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, 11(3), 403-417. <https://doi.org/10.5937/specedreh11-2503>
- Glumbić, N. P. (2002). Theory of mind in children with mild mental retardation. *Istraživanja u defektologiji*, 1(1), 203-212.
- Glumbić, N., & Žunić-Pavlović, V. (2010). Bullying behavior in children with intellectual disability. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2784-2788. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.415>
- Hall, A. M., & Theron, L. C. (2016). Resilience processes supporting adolescents with intellectual disability: A multiple case study. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 54(1), 45-62. <https://doi.org/10.1352/1934-9556-54.1.45>
- Hatton, C., & Emerson, E. (2004). The relationship between life events and psychopathology amongst children with intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 17(2), 109-117. <https://doi.org/10.1111/j.1360-2322.2004.00188.x>
- Jacobs, E., Mazzone, S., Simon, P., & Nader-Grosbois, N. (2019a). The unexpected impact of parental emotional socialization on theory of mind and emotion regulation: The case of children with intellectual disabilities. *Psychology*, 10(9), 1302-1332. <https://doi.org/10.4236/psych.2019.109084>
- Jacobs, E., Mazzone, S., Simon, P., & Nader-Grosbois, N. (2019b). The unforeseen influence of parents' socialization behaviors on the social adjustment of children with intellectual disabilities. *Psychology*, 10(9), 1275-1301. <https://doi.org/10.4236/psych.2019.109083>
- Jervis, N., & Baker, M. (2004). Clinical and research implications of an investigation into Theory of Mind (TOM) task performance in children and adults with non-specific intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 17(1), 49-57. <https://doi.org/10.1111/j.1468-3148.2004.00172.x>
- Luthar, S. S., Crossman, E. J., & Small, P. J. (2015). Resilience and adversity. In R.M. Lerner, & M. E. Lamb (Eds.), *Handbook of Child Psychology and Developmental Science* (7th ed., Vol. III, pp. 247-286). Wiley.

- McIntyre, L. L., Blacher, J., & Baker, B. L. (2006). The transition to school: Adaptation in young children with and without intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, 50(5), 349-361. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2006.00783.x>
- Nader-Grosbois, N., Houssa, M., & Mazzone, S. (2013). How could Theory of Mind contribute to the differentiation of social adjustment profiles of children with externalizing behavior disorders and children with intellectual disabilities? *Research in Developmental Disabilities*, 34(9), 2642-2660. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2013.05.010>
- Owen, S., & Maratos, F. A. (2016). Recognition of subtle and universal facial expressions in a community-based sample of adults classified with intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, 60(4), 344-354. <https://doi.org/10.1111/jir.12253>
- Pavlović, M., Žunić-Pavlović, V., & Glumbić, N. (2013). Students' and teachers' perceptions of aggressive behaviour in adolescents with intellectual disability and typically developing adolescents. *Research in Developmental Disabilities*, 34(11), 3789-3797. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2013.07.035>
- Pavlović, M., Žunić Pavlović, V., & Glumbić, N. (2017). A comparison of individual qualities of resiliency in adolescents with mild intellectual disability and typically developing adolescents. *Nastava i vaspitanje*, 66(2), 289-304. <https://doi.org/10.5937/nasvasl702289P>
- Pavlović, M., Žunić-Pavlović, V., i Glumbić, N. (2017). Povezanost stavova prema agresiji i agresivnog ponašanja kod adolescenata sa lakom intelektualnom ometenošću. *Beogradska defektološka škola*, 23(3), 9-23.
- Premack, D., & Woodruff, G. (1978). Does the chimpanzee have a theory of mind? *Behavioral and Brain Sciences*, 1(4), 515-526. <https://doi.org/10.1017/S0140525X00076512>
- Rodas, N. V., Zeedyk, S. M., & Baker, B. L. (2016). Unsupportive parenting and internalising behaviour problems in children with or without intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, 60(12), 1200-1211. <https://doi.org/10.1111/jir.12332>
- Sabbagh, M. A., Xu, F., Carlson, S. M., Moses, L. J., & Lee, K. (2006). The development of executive functioning and theory of mind: A comparison of Chinese and US preschoolers. *Psychological Science*, 17(1), 74-81. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2005.01667.x>
- Sappok, T., Budczies, J., Dziobek, I., Bölte, S., Dosen, A., & Diefenbacher, A. (2014). The missing link: Delayed emotional development predicts challenging behavior in adults with intellectual disability. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 44(4), 786-800. <https://doi.org/10.1007/s10803-013-1933-5>
- Schuiringa, H., van Nieuwenhuijzen, M., de Castro, B. O., & Matthys, W. (2015). Parenting and the parent-child relationship in families of children with mild to borderline intellectual disabilities and externalizing behavior. *Research in Developmental Disabilities*, 36(1), 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2014.08.018>
- Tamaš, D., Glumbić, N., & Golubovic, Š. (2016). Correlation between aggressive behaviour and stress in people with intellectual disability in relation to the type of housing. *Journal of Special Education and Rehabilitation*, 17(3-4), 46-61. <https://doi.org/10.19057/jser.2016.9>
- Thirion-Marissiaux, A. F., & Nader-Grosbois, N. (2008a). Theory of mind and socio-affective abilities in disabled children and adolescents. *Alter*, 2(2), 133-155. <https://doi.org/10.1016/j.alter.2008.02.003>
- Thirion-Marissiaux, A. F., & Nader-Grosbois, N. (2008b). Theory of mind „beliefs”, developmental characteristics and social understanding in children and adolescents

- with intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 29(6), 547-566. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2007.09.004>
- Thirion-Marissiaux, A. F., & Nader-Grosbois, N. (2008c). Theory of Mind “emotion”, developmental characteristics and social understanding in children and adolescents with intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 29(5), 414-430. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2007.07.001>
- Van Nieuwenhuijzen, M., Orobio de Castro, B., Van Aken, M. A. G., & Matthys, W. C. H. J. (2009). Impulse control and aggressive response generation as predictors of aggressive behaviour in children with mild intellectual disabilities and borderline intelligence. *Journal of Intellectual Disability Research*, 53(3), 233-242. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2008.01112.x>
- Van Nieuwenhuijzen, M., Orobio de Castro, B., Wijnroks, L., Vermeer, A., & Matthys, W. (2004). The relations between intellectual disabilities, social information processing, and behaviour problems. *European Journal of Developmental Psychology*, 1(3), 215-229. <https://doi.org/10.1080/17405620444000111>
- Van Nieuwenhuijzen, M., Orobio de Castro, B., Wijnroks, L., Vermeer, A., & Matthys, W. (2009). Social problem-solving and mild intellectual disabilities: relations with externalizing behavior and therapeutic context. *American Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, 114(1), 42-51. <https://doi.org/10.1352/2009.114:42-51>
- Van Nieuwenhuijzen, M., & Vriens, A. (2012). (Social) Cognitive skills and social information processing in children with mild to borderline intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 33(2), 426-434. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2011.09.025>
- Van Nieuwenhuijzen, M., Vriens, A., Scheepmaker, M., Smit, M., & Porton, E. (2011). The development of a diagnostic instrument to measure social information processing in children with mild to borderline intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 32(1), 358-370. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2010.10.012>
- Windle, G. (2011). What is resilience? A review and concept analysis. *Reviews in Clinical Gerontology*, 21(2), 152-169. <https://doi.org/10.1017/S0959259810000420>

Theory of mind and problem behavior in people with intellectual disability

Marija M. Cvijetić^a, Mirjana V. Đorđević^b

^a University of Novi Sad – Faculty of Education in Sombor, Sombor, Serbia

^b University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Belgrade, Serbia

Introduction. Behavioral problems are more common in people with intellectual disability than in typical population and present an obstacle to their adaptive functioning and social inclusion. Since adjusted social behavior requires, among other things, an adequate understanding and interpretation of thoughts and behavior of others, theory of mind could be one of the factors of adjusted behavior and behavioral problems in people with intellectual disability. *Objective.* The aim of this paper is to single out the research in which the issue of the relationship between the ability of theory of mind and behavioral problems of people with intellectual disabilities has been addressed, through

a literature review. *Methods.* Insight into the available literature was performed by searching the electronic databases that are available through the services of the Serbian Library Consortium for Coordinated Acquisition – KOBSON, as well as through Google Scholar and Research Gate. *Results.* Based on the analyzed research results, it can be concluded that there is a negative correlation between theory of mind and behavioral problems, both in children and in adolescents and adults with intellectual disabilities. While some studies have found a direct link between theory of mind and behavioral problems, others have found that this link is indirect, whereby the role of intermediaries tend to have executive functions, social acceptance, quality of parental interaction and resilience. *Conclusion.* Since the results of several studies suggest that more advanced theory of mind enables more successful social interactions and more adjusted behavior, it is necessary to enrich the education of people with intellectual disability with contents related to understanding thoughts, emotions, desires and intentions, as one of the elements of approach to treatment, in order to prevent problematic behaviors.

Keywords: theory of mind, behavioral problems, intellectual disability, resilience, executive functions

PRIMLJENO: 13.01.2021.

PRIHVAĆENO: 27.02.2021.